

ISSN 2227-7404

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ імені П. Л. ШУПИКА**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СПІВРОБІТНИКІВ НМАПО
імені П. Л. Шупика**

ВИПУСК 27

Київ – 2017

Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика. — Київ, 2017. — 484 с.

У 27 випуску Збірника наукових праць висвітлені актуальні питання внутрішніх хвороб, гематології і трансфузіології, гігієни, дерматології, нервових хвороб, психіатрії, нейрохірургії, хірургії, урології, офтальмології, фізіотерапії, педіатрії, соціальної медицини, технології ліків і організації фармацевтичної справи.

Збірник розрахований на терапевтів, гематологів, гігієністів, дерматологів, невропатологів, психіатрів, нейрохірургів, хірургів, урологів, офтальмологів, фізіотерапевтів, педіатрів, фахівців технології ліків і організації фармсправи, сімейних лікарів, фармацевтів, а також на науково-педагогічних працівників вищих навчальних медичних закладів.

Головний редактор: академік НАМН України, професор **Вороненко Ю. В.**

Науковий редактор: д. мед. н., професор **Зозуля І. С.**

Заступник наукового редактора: д. мед. н., професор **Савичук Н. О.**

Редаційна колегія: **Апанасенко Г. Л.** — д. мед. н., професор; **Бекетова Г. В.** — д. мед. н., професор; **Березний В. В.** — д. мед. н., професор; **Біляєва О. О.** — д. мед. н., професор; **Білошицький В. В.** — д. мед. н., професор; **Бугро В. І.** — д. мед. н., доцент; **Буднікова Т. М.** — д. фарм. н., професор; **Варивончик Д. В.** — д. мед. н., ст. н. сп.; **Василєва-Лінецька Л. Я.** — д. мед. н., професор; **Ветютнева Н. О.** — д. фарм. н., професор; **Видиборець С. В.** — д. мед. н., професор; **Вітовська О. П.** — д. мед. н., професор; **Владимиров О. А.** — д. мед. н., професор; **Владимирова Н. І.** — д. мед. н., професор; **Возіанов С. О.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Возіанова С. В.** — д. мед. н., доцент; **Вороненко Ю. В.** — академік НАМН України, д. мед. н., професор; **Гайдукова С. М.** — д. мед. н., професор; **Гладух Є. В.** — д. фарм. н., професор; **Гойда Н. Г.** — д. мед. н., професор; **Головченко Ю. І.** — д. мед. н., професор; **Гончарук О. М.** — д. мед. н., професор; **Горачук В. В.** — д. мед. н., доцент; **Горличенко І. І.** — д. мед. н., професор; **Гриневич Є. Г.** — д. мед. н., професор; **Губенко В. П.** — д. мед. н., професор; **Гудзенко А. В.** — д. фарм. н., професор; **Гурженко Ю. М.** — д. мед. н., професор; **Гусєва С. А.** — д. мед. н., професор; **Давтян Л. Л.** — д. фарм. н., професор; **Дзюблик І. В.** — д. мед. н., професор; **Жабосдов Г. М.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Загорій В. А.** — д. фарм. н., професор; **Задорожна В. І.** — д. мед. н., професор; **Зозуля А. І.** — д. мед. н., професор; **Зозуля І. С.** — д. мед. н., професор; **Іванов Д. Д.** — д. мед. н., професор; **Івахно О. П.** — д. мед. н., професор; **Кабачна А. В.** — д. фарм. н., професор; **Казимирко В. К.** — д. мед. н., професор; **Калужна Л. Д.** — д. мед. н., професор; **Калпаушенко А. Г.** — д. фарм. н., доцент; **Кирик Д. П.** — д. мед. н., професор; **Коваленко О. Є.** — д. мед. н., професор; **Козиньчак Г. П.** — д. мед. н., професор; **Козярін І. П.** — д. мед. н., професор; **Колєсніков М. М.** — д. мед. н., професор; **Коновалова О. Ю.** — д. фарм. н., професор; **Коритнюк Р. С.** — д. фарм. н., професор; **Корольова Ж. В.** — д. мед. н., доцент; **Косаковський А. Л.** — д. мед. н., професор; **Кучер О. В.** — д. мед. н., професор; **Літус О. І.** — д. мед. н., доцент; **Мамич В. І.** — д. мед. н., професор; **Маньковський Б. М.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Марєвський В. Ф.** — д. мед. н., професор; **Марушко Т. В.** — д. мед. н., професор; **Михальчук В. М.** — д. мед. н., доцент; **Мішивєв В. Д.** — д. мед. н., професор; **Могілевський С. Ю.** — д. мед. н., професор; **Насінник О. А.** — д. мед. н., доцент; **Омелянович В. Ю.** — д. мед. н., професор; **Охотнікова О. М.** — д. мед. н., професор; **Педаченко Є. Г.** — академік НАМН України, д. мед. н., професор; **Педаченко Ю. Є.** — д. мед. н., доцент; **Петренко О. В.** — д. мед. н., доцент; **Пілягіна Г. Я.** — д. мед. н., професор; **Піріг Л. А.** — академік НАМН та чл.-кор. НАН України, д. мед. н., професор; **Пишнов Г. Ю.** — д. мед. н., професор; **Поліщук М. Є.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Пономаренко М. С.** — д. фарм. н., професор; **Риков С. О.** — д. мед. н., професор; **Рубан О. А.** — д. фарм. н., професор; **Саврулюк С. І.** — д. мед. н., доцент; **Сагалевич А. І.** — д. мед. н., доцент; **Салманов А. Г.** — д. мед. н., професор; **Свирідова Н. К.** — д. мед. н., професор; **Свиатунов І. В.** — д. мед. н., професор; **Сивак Л. А.** — д. мед. н., професор; **Слабий Г. О.** — д. мед. н., професор; **Слободін Т. М.** — д. мед. н., професор; **Стаднюк Л. А.** — д. мед. н., професор; **Стрельников Л. С.** — д. фарм. н., професор; **Тимченко А. С.** — д. мед. н., професор; **Ткаченко О. В.** — д. мед. н., професор; **Толстанов О. К.** — д. мед. н., професор; **Тріциньська М. А.** — д. мед. н., доцент; **Трохимчук В. В.** — д. фарм. н., професор; **Усенко О. Ю.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Фелештинський Я. П.** — д. мед. н., професор; **Харченко Н. В.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор; **Хоменко І. М.** — д. мед. н., доцент; **Целколенко В. О.** — д. мед. н., професор; **Цимбалюк В. І.** — академік НАМН України, д. мед. н., професор; **Чуприков А. П.** — д. мед. н., професор; **Шаргородська І. В.** — д. мед. н., доцент; **Швець Н. І.** — д. мед. н., професор; **Шматенко О. П.** — д. фарм. н., професор; **Шуба Н. М.** — д. мед. н., професор; **Шуцько Є. Є.** — чл.-кор. НАМН України, д. мед. н., професор.

РЕКОМЕНДОВАНО: Вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика МОЗ України, Протокол № 6 від 14.06.2017 р.

АТЕСТОВАНО

Вищою атестаційною комісією України, Постанова Президії ВАК України від 10.02.2010, № 1-05/1

медичні, фармацевтичні науки

ПЕРЕРЕЄСТРОВАНО

Департаментом атестації кадрів вищої кваліфікації, Наказ Міністерства освіти і науки України № 528 від 12.05.2015, **медичні, фармацевтичні науки**

Збірник включено в наукометричні бази даних: міжнародна наукометрична база «Google Scholar», реферативна база даних «Україніка наукова».

Збірник реферується Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України.

Друкуються згідно свідоцтва про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції — серія ДК №3617

Видається збірник з 1999 року, **засновник та видавець:** Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Періодичність виходу — чотири рази на рік.

Відповідальний за комплектування та випуск: к. фарм. н., доц. **Дроздова А. О.**

Відповідальні за редактування та комп'ютерне упорядкування: **Дзись І. В., Смаглюк О. Є.**

Редагування англійських анотацій: к. пед. н., доцент **Лічман Л. Ю.**

Рецензенти: чл.-кор. НАМН України, проф. **Вдовиченко Ю. П.;**

чл.-кор. НАМН України, проф. **Камінський В. В.**

Редаційна колегія збирає авторський текст без істотних змін, звертаючись до коректування в окремих випадках. Відповідальність за вірогідність фактів, цитат, прізвищ, імен та інших даних несуть автори.

ISSN 2227-7404

MINISTRY OF PUBLIC HEALTH OF UKRAINE

SHUPYK NATIONAL MEDICAL ACADEMY OF
POSTGRADUATE EDUCATION

**COLLECTION
OF SCIENTIFIC WORKS
of STAFF MEMBERS
of NMAPE**

EDITION 27

Kyiv – 2017

кого національного медичного університету імені М. І. Пирогова. Адреса: м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 104, тел.: (0432) 51-12-66.

Беляєва Наталія Миколаївна — кандидат медичних наук, старший науковий співробітник, завідувач клініко-експертним відділом науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова. Адреса: м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 104, тел.: (0432) 51-12-66.

Яворовенко Оксана Борисівна — завідувач організаційно-методичним відділом науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова. Адреса: м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 104, тел.: (0432) 51-12-66.

УДК 615.32:615.89

ЗАСТОСУВАННЯ РОДОВИКА ЛІКАРСЬКОГО У НАРОДНІЙ І ОФІЦІЙНІЙ МЕДИЦИНІ — БАЗИС НОВИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ РОЗРОБОК

Л. І. Шульга, К. С. Безкровна, І. Г. Пересадько

**Національний фармацевтичний університет, м. Харків,
Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації, м. Харків**

Вступ. Актуальними є дослідження з розробки нових рослинних ліків.

Мета. Розгляд використання родовика кореневищ та коренів у народній і офіційній медицині, а також перспектив розробки лікарських засобів (ЛЗ).

Матеріали і методи. Опрацьовувалися інформаційні ресурси при застосуванні методів систематизації, аналізу та узагальнення.

Результати і висновки. Родовика кореневища та корені — здебільшого складова зборів народної медицини для гастроентерології, об'єкт фармакологічних та технологічних досліджень науковців зі створення і вивчення ЛЗ. Використання родовика кореневищ та коренів у народній та офіційній медицині уможливорює розробку нових гастроентерологічних ЛЗ.

Ключові слова: родовик лікарський, лікарська рослинна сировина, фітотерапія, народна медицина.

Вступ. Одним з напрямків створення лікарських препаратів з рослинної сировини є розробка лікарських засобів (ЛЗ) на основі лікарських рослин, які мають різноспрямовану фармакологічну дію. Численними науковими дослідженнями доведено, що вітчизняними

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

та закордонними вченими здійснюється поглиблене вивчення біологічно активних речовин (БАР) лікарської рослинної сировини (ЛРС), спектру її фармакологічної дії, встановлюються кореляційні зв'язки структурних особливостей БАР з їх фармакологічною цінністю, порушують питання застосування як виділених нових субстанцій, так і препаратів на їх основі у медичній практиці [2-5; 13; 17; 21; 24; 27].

Вищенаведене підкреслює актуальність визначення та опрацювання перспективних рослинних об'єктів, одним з яких є родовик лікарський (*Sanguisorba officinalis L.*), сировина якого — кореневища та корені: часто розгалуджені, товсті, короткі, веретеноподібної або циліндричної форми з додатковими коренями (близько 5-25 см завдовжки і до 2 см у діаметрі) із червонувато-коричневою або чорнувато-коричневою поверхнею, в'язучого смаку, які заготовляють восени [1; 10; 11; 15; 16].

Мета роботи — висвітлення застосування родовика кореневищ та коренів у народній та офіційній медицині, окреслення перспектив створення препаратів на його основі.

Методи та матеріали дослідження. Для дослідження обрані Державний реєстр лікарських засобів України, друковані та електронні інформаційні видання (наукові журнали, енциклопедії, довідники, атласи лікарських рослин, травники), прописи зборів народної медицини. У роботі використані методи систематизації, аналізу та узагальнення.

Результати. Цілющі властивості родовика кореневищ та коренів визначаються його хімічним складом: переважно дубильні речовини пірогаллової групи (12–13 % у кореневищах та 16–17 % у коренях), вільні кислоти галова та елагова, сапоніни (до 4,5 %), стерини, флавоноїди (кверцетин, кемпферол та ін.), ефірна олія, гіркі речовини, кислота аскорбінова тощо [16; 19].

Багатогранність складу рослинної сировини обумовлює її використання як у офіційній, так і у народній медицині [6; 8; 9; 11; 12; 15; 22]. У китайській народній медицині надземна частина родовика лікарського застосовується аналогічно підземній у якості гемостатичного та ранозагоювального засобу, у тибетській — протистоцидного, у Корей листя родовика лікарського рекомендується для лікування артрити, невралгії, блювоти, діареї та при укусах змій. У давнину родовик використовувався як один з протипухлинних засобів [8; 18]. У народній медицині родовика кореневища та корені застосовують у формі водних витяжок та рідких екстрактів як кровоспинний, в'язучий, ангіоспастичний, болезаспокійливий засіб. Існують відомості щодо використання родовика як протиастматичного засобу. Зазначається, що йому притаманні антиоксидантні та імуномодулюючі властивості, що також пов'язано із вмістом БАР [20; 21; 23; 24; 25; 26].

Родовик лікарський завдяки наявності дубильних речовин та вітаміну К поєднує кровоспинні властивості із вираженою проти-запальною та антимікробною дією, що можна пояснити зниженням життєдіяльності бактерій під впливом танінів його складу, у зв'язку із зменшенням розміру багаточисленних джгутиків бактерій, втратою ними рухливості, що загальмовує фіксацію бактерій на клітинах епітелію [3]. Дослідженнями *in vitro* встановлено виражену дію екстрактів родовика лікарського проти *Escherichia coli*, доведено бактерицидний вплив на мікроорганізми дизентерійної і паратифозної групи, згубну дію на найпростіші організми [12].

Народна медицина пропонує застосування водних витяжок з родовика кореневищ та коренів зовнішньо при стоматитах, кон'юнктивитах, ранах, опіках. Внутрішньо — рекомендує вживати при ангіні, виразці шлунка, шлункових та кишкових кровотечах, діареї. Завдяки антисептичній здатності ЛРС родовика використовують внутрішньо для лікування запальних захворювань жіночих статевих органів, а також вводять ректально при запальних захворюваннях нижнього відділу статевих органів [2].

Проаналізувавши джерела інформації щодо застосування родовика кореневищ та коренів у народній медицині, нами було сформовано дві таблиці (табл. 1 і табл. 2). За даними табл. 1 відмічаємо, що збори народної медицини, однією із складових яких є ЛРС родовика лікарського, застосовуються у формі водних витяжок у стоматології, дерматології, пульмонологічній та гінекологічній практиці, але значно ширше зустрічаються збори гастроентерологічної спрямованості (табл. 2) [7].

Таблиця 1

Збори народної медицини з ЛРС родовика лікарського для використання у стоматології, дерматології, пульмонології та гінекології

№з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
1.	Берези листя — 2 Родовика кореневища та корені — 3 Гірчака трава — 3 Льону насіння — 4	3 ст. л. подрібненої суміші залити 1 л кип'яченої води кімнатної температури нагрівати на водяній бані протягом 30 хв, настояти 10 хв, процідити. Полоскати ротovu порожнину по 30 мл 3-4 рази на день	Стоматит

№з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
2.	Цикорію корені — 3 Родовика кореневища та корені — 2 Гравілату трава — 2 Меліси листя — 2 Тополі бруньки — 3	4 ст. л. подрібненої суміші залити 600 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на киплячій водяній бані 10 хв, додати 1 ст. л. подрібненого алтеї кореня і настояти 4 години. Робити примочки на уражені міста 2 рази на добу	Дерматит
3.	Родовика кореневища та корені — 3 М'яти листя та трава — 2 Подорожника листя — 4 Споришу трава — 4 Деревію трава або квітки — 2 Хвоща трава — 2 Алтеї корені — 3 Шавлю корені — 2 Кропиви листя — 4	3 ст. л. подрібненої суміші залити на ніч 600 мл кип'яченої води та настояти до ранку. Підігрівати на водяній бані 15 хв не доводячи до кипіння. Настоявати 10 хв, процідити. Вживати при кровотечі (у 3-4 прийоми).	Абсцес легень
4.	Цмину суцвіття — 2 Буквиці трава — 2 Верби кора — 2 Споришу трава — 3 Дуба кора — 2 Кропиви листя — 3 Родовика кореневища та корені — 2 М'яти трава та листя — 3	3 ст. л. подрібненої суміші залити на ніч 200 мл холодної кип'яченої води та настояти до ранку. На водяній бані довести до кипіння. Настояти 30 хв, процідити. Випити за 3-4 прийоми при кровотечі	Абсцес легень
5.	Росички трава — 0,5 Родовика кореневища та корені — 4 Кропиви корені — 2 Меліси листя — 4 Шипшини плоди — 4 Дуба гали — 2	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури та нагрівати на водяній бані 5 хв. Настояти 4 години, процідити. Пити по 50 мл за 20 хв до їди, як кровоспинний засіб. Курс лікування 2-3 місяці.	Абсцес легень

№з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
6.	Родовика кореневища та корені — 2 Барбарису листя — 1 Меліси листя — 2 Шипшини плоди — 2	3 ст. л. подрібненої суміші залити 600 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на киплячій водяній бані протягом 15 хв, додати 1 ст. л. кропиви глухої квітки та подрібненого алтеї кореня, настояти 5 годин. Пити по 70-100 мл через добу перед сном протягом 1-1,5 місяці	Маткова кровотеча
7.	Перстачу кореневища — 1 Кропиви корені — 1 Споришу трава — 1 Вересу надземна частина — 1 Шипшини плоди — 1 Родовика кореневища та корені — 1 Деревію трава або квітки — 1 Дуба гали — 1	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на киплячій водяній бані протягом 30 хв, настояти 10 хв, процідити. Застосовувати для спринцювання зранку та перед сном.	Вульвовагініт

Отримані водні витяжки з ЛРС родовика лікарського (за наведеними у табл. 2 прописами зборів) рекомендують при виразках шлунку та дванадцятипалої кишки, шлункових та кишкових кровотечах, діареї та гострому коліті.

Спостерігаємо, що найчастіше у зборах у поєднанні з ЛРС родовика лікарського зустрічається ЛРС таких лікарських рослин як перстач прямостоячий, шипшина травнева, кропива дводомна та алтея лікарська.

Наступний крок — розгляд ЛЗ на основі родовика кореневищ та коренів у офіційній медицині.

На підставі аналізу даних Державного реєстру лікарських засобів України встановлено, що родовика кореневища та корені є складовою препарату «Ангінофіт» (ПрАТ «Ліктрави», Україна), що призначається для лікування запальних захворювань порожнини рота і горла (гінгівіт, пародонтит, афтозні ураження ротової порожнини, ларингіт, ангіна) [6].

Збори народної медицини з ЛРС родовика лікарського гастроентерологічної спрямованості

№ з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
1.	Родовика кореневища та корені — 2 Гравілату трава — 1 Меліси листя — 1 Перстачу кореневища — 2 Кропиви листя — 2 Шипшини плоди — 2	4 ст. л. подрібненої суміші залити 400 мл кип'яченої води кімнатної температури та нагрівати на водяній бані 10 хв, додати 1 ст. л. подрібненого алтеї кореня, настояти не менше 4 годин, процідити. Вживати при кровотечі у 4 прийоми протягом доби.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки, шлункова кровотеча
2.	Барвінку трава — 1 Родовика кореневища та корені — 3	4 ст. л. подрібненої суміші залити 500 мл кип'яченої води кімнатної температури та нагрівати на водяній бані протягом 15 хв, настоювати протягом 10 хв. Процідити, додати 2 ст. л. подрібненого алтеї кореня, настояти 4 години. Пити холодним при кровотечі по 100 мл за 20 хв до їжі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
3.	Перстачу кореневища — 2 Родовика кореневища та корені — 3 Алтеї корені — 2 Шипшини плоди — 3 Кропиви листя — 2	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури та нагрівати на водяній бані протягом 30 хв, настоювати протягом 10 хв. Процідити. Застосовувати холодним по 100 мл за 20 хв до їжі при шлунковій кровотечі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки, шлункова кровотеча
4.	Вільхи шишечки — 2 Родовика кореневища та корені — 3 Кропиви листя — 1 Еспарцету трава — 2 Шипшини плоди — 3	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури та настоювати протягом 12 годин. Нагрівати на водяній бані протягом 15 хв, настояти при кімнатній температурі протягом 10 хв. Процідити. Пити по 40-50 мл за 20 хв до їжі при кровотечі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
5.	Грициків трава — 2 Родовика кореневища та корені — 3 Кропиви квітки — 2 Шипшини плоди — 3 Кукурудзи стовпчики з	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на киплячій водяній бані протягом 30 хв, настояти при кімнатній температурі 10 хв,	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки

№ з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
	приймочками — 2	процідити. Застосовувати по 70 мл за 20 хв до їжі при кровотечі.	
6.	Цмину суцвіття — 2 Буквиці трава — 2 Верби кора — 2 Споришу трава — 3 Дуба кора — 2 Кропиви корені — 3 Родовика кореневища та корені — 2 М'яти листя та трава — 1	3 ст. л. подрібненої суміші залити 500 мл окропу і настояти протягом 5 год. Процідити. Пити охолодженим до кімнатної температури. Вжити у 3-4 прийоми.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
7.	Черемхи плоди — 1 Родовика кореневища та корені — 2 Кропиви корені — 2 Меліси листя — 4 Шипшини плоди — 2	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури, настоювати 12 годин. Нагрівати на водяній бані 15 хв, настояти при кімнатній температурі 10 хв. Процідити. Вживати по 50-100 мл за 20 хв до їжі при кровотечі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
8.	Подорожника листя — 2 Перстачу кореневища — 2 Родовика кореневища та корені — 2 Меліси листя — 2 Кропиви листя — 1 Шипшини плоди — 2	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на водяній бані 30 хв, додати 1 ст. л. подрібненого алтеї кореня, настояти 4 години. Пити по 70 мл 5 разів на добу при кровотечі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
9.	Перстачу кореневища — 2 Кропиви листя — 2 Вересу надземна частина — 4 Споришу трава — 4 Деревію трава або квітки — 2 Родовика кореневища та корені — 4 Шипшини плоди — 2 Селери листя та черешки — 2	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл прохолодної кип'яченої води, нагрівати на киплячій водяній бані протягом 30 хв, настояти при кімнатній температурі протягом 10 хв. Процідити. Застосовувати по 50-70 мл за 20 хв до їжі і перед сном при кровотечі.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
10.	Стокроток трава — 2 Дуба гали — 2 Родовика кореневища та корені — 4 Кропиви корені — 2 Шипшини плоди — 4	2 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури та нагрівати на водяній бані протягом 30 хв, додати 1 ст. л. подрібненого алтеї кореня і настояти 10 хв. Відвар пити охолодженим по 50	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки, кишкова кровотеча

№ з/п	Складові збору, частини	Спосіб приготування, застосування	Показання
		мл 4-5 разів на добу через 2 год після їжі при кровотечі.	
11.	Родовика кореневища та корені — 3 М'яти трава і листя — 1 Подорожника листя — 4 Споришу трава — 4 Деревію трава або квітки — 2 Хвоща трава (період бутонізації) — 2 Шавлії листя — 3 Щавлю корені — 2 Кропиви квітки — 4	3 ст. л. подрібненої суміші залити 500 мл гарячої води, настояти 5 год. Процідити. Випити за 3-4 прийоми.	Виразка шлунку і 12-ти палої кишки
12.	Перстачу кореневища — 1 Родовика кореневища та корені — 1 Грициків трава — 2	1 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури нагрівати на киплячій водяній бані протягом 30 хв, настояти протягом 10 хв при кімнатній температурі, процідити. Застосовувати охолодженим до кімнатної температури по 100 мл протягом дня.	Діарея вірусна
13.	Чорниці плоди — 2 Перстачу кореневище — 2 Родовика кореневища та корені — 3 Подорожника листя — 2 Очанки трава — 2	1 ст. л. подрібненої суміші залити 200 мл кип'яченої води кімнатної температури, нагрівати на водяній бані протягом 30 хв, настоювати при кімнатній температурі 10 хв. Процідити, додати 1 ст. л. подрібненого алтєї кореня, настоювати 4 год. Пити по 50 мл за 20 хв до їжі.	Коліт гострий

Родовика кореневища та корені є у переліку фітопрепаратів для лікування та профілактики гінгівітів [5].

Також на фармацевтичному ринку України представлені:

– добавка дієтична «Стоматоклін» (ТОВ «Фармацевтична фірма «Вертекс» спільно із ДП «ДНЦЛЗ», Україна), створена на основі родовика кореневищ та коренів, аїру кореневищ, бадану кореневищ, дягелю кореневищ і коренів, календули квіток, гадючника трави, троянди квіток, ромашки квіток, яка призначена для зовнішнього засто-

сування у стоматології для лікування запальних захворювань слизової оболонки порожнини рота;

– краплі родовика (ТОВ «НВО «ФітоБіоТехнології», Україна), які сприяють покращенню роботи шлунково-кишкового тракту, нормалізації випорожнення при розладах шлунково-кишкового тракту, виявляють в'язучу та протизапальну дію;

– фіточай родовика кореневищ та коренів (ТОВ «НВО «ФітоБіоТехнології», Україна) для використання при розладах менструального циклу, дизентерії, холециститі, болю в животі, різноманітних патологіях кишківника, геморої, лікуванні ерозії шийки матки, кровоточивих і гнійних ран, пролежнів та виразок на ногах.

У групі лікарських рослин, що застосовуються при запальних захворюваннях у гінекології як кровоспинний засіб є родовик лікарський, який проявляє і протизапальний ефект при лікуванні означених патологічних станів.

Науковцями на моделі спирто-преднізолонової виразки шлунку доведено, що екстракт родовика лікарського чинив виражену гемостатичну дію і тому може бути рекомендований як гемостатичний засіб для профілактики та лікування шлунково-кишкових кровотеч виразкового генезу. Означену фармакологічну дію пов'язують з високим вмістом поліфенольних сполук ЛРС, оскільки дана група БАР здатна формувати зв'язки за донорно-акцепторним механізмом із гідроксилами плазматичних факторів зсідання крові, отже впливати на систему гемостазу [14].

Вченими кафедри терапевтичної стоматології факультета післядипломної освіти Львівського національного медичного університета імені Данила Галицького розроблено і апробовано фітозасіб під умовною назвою «Фемодент» на основі материнки трави, медунки лікарської трави, софори японської плодів, родовика лікарського кореневищ та коренів, меліси трави, кропиви дводомної листя, м'яти перцевої листя. Завдяки збалансованому комплексу БАР «Фемодент» виявляє антимікробну, протигрибкову та капілярозміцнюючу дію [4].

Одним з напрямків роботи кафедри загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету є створення нових препаратів для стоматологічної практики, в рамках якого були проведені дослідження з розробки настойки під умовною назвою «Касдент», яку отримали з родовика кореневищ та коренів, айру кореневищ та солодки коренів, що виявляє протимікробну, антифунгальну, антиоксидантну (антисупероксидну, антирадикальну, хелатуючу), мембраностабілізуювальну, пародонтопротекторну дію та передбачається для лікування запальних захворювань порожнини рота [19; 26; 27].

Висновки. У огляді висвітлено використання родовика лікарського у народній та офіційній медицині. Встановлено, що родо-

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

ка кореневища та корені є складовою незначної кількості лікарських препаратів, добавок дієтичних та здебільшого входять до зборів, яку народна медицина пропонує для лікування стоматологічних, гінекологічних, дерматологічних та гастроентерологічних хвороб. Викладені дані підтверджують виправданість подальших досліджень зі створення ЛЗ на основі родовика кореневищ та коренів для гастроентерологічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анатомическое строение органов растения кровохлёбки лекарственной (*Sanguisorba officinalis* L.) и локализация в них дубильных веществ / Е. А. Струпан, О. А. Струпан, Н. Н. Типсина [и др.] // Вестник КрасГАУ. — 2010. — № 11. — С. 107–109.
2. Ботоева Е. А. Лекарственные растения, применяемые в лечении воспалительных заболеваний женских половых органов / Е. А. Ботоева, И. П. Убеева, С. М. Николаев // Вестник Бурятского госуниверситета. — 2012. — № 12. — С. 283–287.
3. Гализина О. А. Особенности лечения и профилактики начального кариеса и хронического катарального гингивита / О. А. Гализина // Российский медико-биологический вестник имени академика И. П. Павлова. — 2013. — № 2. — С. 142–148.
4. Гнідь Р. М. Комплексне лікування хронічного катарального гінгівіту у хворих, які проживають у регіоні, забрудненому сіркою / Р. М. Гнідь // Клінічна та експериментальна патологія. — 2014. — Т. 13, № 4 (50). — С. 37–40.
5. Двудіт І. П. Актуальність застосування фітопрепаратів як лікувально-профілактичних засобів у пародонтологічних хворих / І. П. Двудіт // Клінічна стоматологія. — 2016. — № 2. — С. 8–13.
6. Державний реєстр лікарських засобів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://driz.com.ua/>
7. Енциклопедія народної медицини / укладач і відп. ред. О. Михайлевський. — Бережани : ПП Михайлевський, 2008. — Т. 2. — 1172 с.
8. Зориков П. С. Основные лекарственные растения Приморского края : учеб. пособ. / П. С. Зориков. — Владивосток : Дальнаука, 2004. — С. 55–56.
9. Компендіум лікарських препаратів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://compendium.com.ua>
10. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура) : навч. посіб. / Л. В. Бензель, Р. Є. Дармограй, П. В. Олійник, І. Л. Бензель. — К. : ВСВ «Медицина», 2010. — 400 с.
11. Момот А. А. Энергия прорастания и семенная продуктивность *Sanguisorba officinalis* L. / А. А. Момот // Лекарственные растения: фундаментальные и прикладные проблемы : материалы I Междунар. науч. конф., г. Новосибирск, 21–22 мая 2013 г. — Новосибирск : Изд-во НГАУ, 2013. — С. 79–81.
12. Рогінська Г. Ю. Домашній лікарський порадник / Г. Ю. Рогінська. — Х. : Веста, 2010. — С. 223–227.
13. Рослини з протимікробними властивостями / Н. Є. Стадницька, О. З. Комаровська-Порохнявець, Х. Я. Кішак [та ін.] // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — 2011. — № 700 : Хімія, технологія речовин та їх застосування. — С. 111–116.
14. Савицький І. В. Ефективність застосування лікарського засобу рослинного походження для лікування шлунково-кишкових кровотеч виразкового генезису /

- I. В. Савицький, М. О. Остапеч, С. Г. Знамеровський // Journal of Education, Health and Sport. — 2016. — № 6 (11). — С. 640–648.
15. Сафонов М. М. Повний атлас лікарських рослин / М. М. Сафонов. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. — 384 с.
 16. Фармакогнозія : базовий підруч. для студ. вищ. фармац. навч. закл. (фармац. ф-тів) IV рівня акредитації / В. С. Кисличенко, І. О. Журавель, С. М. Марчишин [та ін.] ; за ред. В. С. Кисличенко. — Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. — С. 568–569.
 17. Фитохимическое изучение кровохлёбки лекарственной из флоры Башкортостана / А. Р. Казеева, К. А. Пупыкина, О. Б. Николаева [и др.] // Лекарственные растения: фундаментальные и прикладные проблемы : материалы I междунар. науч. конф., г. Новосибирск, 21–22 мая 2013 г. — Новосибирск : Изд-во НГАУ, 2013. — С. 164–165.
 18. Шишмарев В. М. Ресурсная оценка ценопопуляций *Sanguisorba officinalis* (Rosaceae) в Бурятии / В. М. Шишмарев, Т. М. Шишмарева // Растительные ресурсы. — 2016. — Вып. 3. — С. 339–349.
 19. Шульга Л. І. Теоретичне обґрунтування складу рослинного засобу для місцевого застосування у стоматології / Л. І. Шульга // Фітотерапія. Часопис. — 2011. — № 4. — С. 47–50.
 20. Antioxidant and immunomodulatory activities of polysaccharides from the roots of *Sanguisorba officinalis* / L. Zhang, S. R. Koyyalamudi, S. C. Jeong et al. // International Journal of Biological Macromolecules. — 2012. — Vol. 51. — P. 1057–1062.
 21. The in vitro antibacterial activity of dietary spice and medicinal herb extracts / Bin Shan, Yi-Zhong Cai, John D. Brooks, Harold Corke // International Journal of Food Microbiology. — 2007. — № 117. — С. 112–119.
 22. Encyklopedia zielarstwa i ziololecznictwa / pod red. H. Strzeleckiej, J. Kowalskiego. — Warszawa : Wydawnictwo naukowe PAN, 2000. — 645 s.
 23. Extracts of the medicinal herb *Sanguisorba officinalis* inhibit the entry of human immunodeficiency virus-1 / J. G. Liang, P. Chen, Z. W. Tan [et al.] // Journal of Food and Drug Analysis. — 2013. — Vol. 21. — P. 52–58.
 24. Nguyen T. T. H. Neuroprotective effect of *Sanguisorbae* radix against oxidative stress-induced brain damage: in vitro and in vivo / T. T. H. Nguyen, O. C. Soon, J. Y. Ban [et al.] // Biological & pharmaceutical bulletin. — 2008. — Vol. 31 (11). — P. 2028–2035.
 25. Shin T. Y. Anti-allergic effects of *Sanguisorba officinalis* on animal models of allergic reactions / T. Y. Shin, K. B Lee, S. H Kim // Immunopharmacol Immunotoxicol. — 2002. — Vol. 24. — P. 455–468.
 26. Shulga L. I. Experimental substantiation of herb material selection in the making of complex tincture for periodontics [Електронний ресурс] / L. I. Shulga, S. V. Biriukova, O. F. Piminov // Annals of Mechnikov Institute. — 2011. — № 1. — P. 30–33. — Режим доступу : http://archive.nbuu.gov.ua/e-journals/AMI/2011_1/j12011.htm
 27. Shulga L. I. Correlation of the structural peculiarities of bioactive compounds of herbal remedy and its pharmacological value [Електронний ресурс] / L. I. Shulga // Annals of Mechnikov Institute. — 2012. — № 2. — P. 71–75. — Режим доступу : <http://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/7071>

**Применение кровохлебки лекарственной
в народной и официальной медицине —
базис новых фармацевтических разработок**

Л. И. Шульга, К. С. Безкровная, И. Г. Пересадыко

Национальный фармацевтический университет, г. Харьков,
Институт повышения квалификации специалистов фармации, г.
Харьков

Введение. Актуальны исследования по созданию новых растительных лекарств.

Цель. Рассмотрение использования кровохлебки корневищ и корней в народной и официальной медицине, перспектив разработки лекарственных средств (ЛС).

Материалы и методы. Обрабатывались информационные ресурсы при применении методов систематизации, анализа и обобщения.

Результаты и выводы. Кровохлебки корневища и корни, большей частью, составляющая сборов народной медицины для гастроэнтерологии, объект фармакологических и технологических исследований ученых по созданию и изучению ЛС. Применение кровохлебки корневищ и корней в народной и официальной медицине открывает возможности разработки новых гастроэнтерологических ЛС.

Ключевые слова: кровохлебка лекарственная, лекарственное растительное сырье, фитотерапия, народная медицина.

**Use of greater Burnet in folk and official medicine —
baseline of new pharmaceutical development**

L. I. Shulga, K. S. Bezкровna, I. G. Peresadko

National University of Pharmacy, Kharkiv,

Institute of Pharmacy Professionals Qualification Improvement, Kharkiv

Introduction. The research on the creation of new herbal medicines is highly relevant.

Aim. To study the use of Burnet rhizomes and roots in folk and official medicine and drug development prospects.

Materials and methods. Information resources were processed using methods of systematization, analysis and generalization.

Results and conclusions. Burnet rhizomes and roots are ingredients mostly for gastroenterology in folk medicine and the subject of pharmacological and technological research on creating and studying drugs. The application of Burnet rhizomes and roots in folk and official medicine makes it possible to develop new gastroenterological drugs.

Key words: Greater Burnet, medicinal plant raw materials, phytotherapy, folk medicine.

Відомості про авторів:

Шульга Людмила Іванівна — доктор фармацевтичних наук, професор, завідувача кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету. Адреса: м. Харків, Майдан Захисників України 17, тел.: (057) 732 27 98

Безкровна Катерина Сергіївна — аспірант кафедри загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету. Адреса: м. Харків, Майдан Захисників України 17, тел.: (057) 732 27 98

Пересадько Ірина Геннадіївна — кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету. Адреса: м. Харків, Майдан Захисників України 17, тел.: (057) 732 27 98